

משלי פרק ה

- (א) בְּנֵי לְחֻמָּתַי הִקְשִׁיבָה לְתַבּוּנָתִי הֵט אָזְנְךָ:
 (ב) לְשֹׁמֵר מְזֻמּוֹת וְדַעַת שְׁפָתֶיךָ יִנְצְרוּ:
 (ג) כִּי נֹפֶת תִּטְפְּנָה שְׁפָתַי זָרָה וְחֶלֶק מִשְׁמֵן חֶכְמָה:
 (ד) וְאַחֲרֵיתָהּ מָרָה כְּלַעֲנָה חֶדָה כְּחָרֵב פִּיּוֹת:
 (ה) וְגִלְיָהּ יִרְדּוֹת מוֹת שְׂאוֹל צַעֲדֶיהָ יִתְמַכּוּ:
 (ו) אֲרִיחַ חַיִּים פֶּן תִּפְלֹס נְעוּ מֵעֲגָלְתֶּיהָ לֹא תִדְעַ: פ
 (ז) וְעֵתָהּ בָּנִים שְׁמַעוּ לִי וְאֵל תִּסּוּרוּ מֵאֲמָרֵי פִי:
 (ח) הֲרַחֵק מֵעָלְיָהּ דְרָכֶךָ וְאֵל תִּקְרַב אֶל פֶּתַח בֵּיתָהּ:
 (ט) פֶּן תִּתֵּן לְאַחֲרֵים הוֹדֶךָ וּשְׁנַתֶּיךָ לְאַכְזָרִי:
 (י) פֶּן יִשְׁבְּעוּ זָרִים כְּחֶךָ וְעֲצָבֶיךָ בְּבֵית נְכָרִי:
 (יא) וְנִהְמַתְּ בְּאַחֲרֵיתֶךָ בְּכָלוֹת בְּשָׂרְךָ וּשְׂאָרְךָ:
 (יב) וְאָמַרְתָּ אֵיךְ שָׁנֵאתִי מוֹסֵר וְתוֹכַחַת נֶאֱמַר לְבִי:
 (יג) וְלֹא שְׁמַעְתִּי בְּקוֹל מוֹרִי וְלִמְלַמְדִי לֹא הִטִּיתִי אָזְנִי:
 (יד) כִּמְעַט הִיִּיתִי בְּכָל רַע בְּתוֹךְ קָהָל וְעֵדָה:
 (טו) שְׁתֵּה מִיַּם מְבוֹרֶךְ וּנְזִלִים מִתּוֹךְ בְּאֵרְךָ:
 (טז) יִפּוּצוּ מֵעֵינֶיךָ חוֹצֵה בְּרַחֲבוֹת פִּלְגֵי מַיִם:
 (יז) יִהְיוּ לְךָ לְבַדֶּךָ וְאֵינְךָ לְזָרִים אֲתָךְ:
 (יח) יִהְיֶה מְקוֹרְךָ בְּרוּךְ וּשְׂמֵחַ מֵאֲשֶׁת נְעוּרֶיךָ:
 (יט) אֵילַת אֲהָבִים וְעֵלֶת חַן דְּדִיָּה יְרוּךְ בְּכָל עֵת בְּאַהֲבַתָּהּ תִּשְׁגָּה תְּמִיד:

רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק כבהלכה יט

ואמרו חכמים גזל ועריות נפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן, ואין אתה מוצא קהל בכל זמן וזמן שאין בהן פרוצין בעריות וביאות אסורות, [ועוד] אמרו חכמים רוב בגזל מיעוט בעריות והכל באבק לשון הרע.

הלכה כ

לפיכך ראוי לו לאדם לכוף יצרו בדבר זה ולהרגיל עצמו בקדושה יתירה ובמחשבה טהורה ובדעה נכונה כדי להנצל מהן, ויזהר מן הייחוד שהוא הגורם הגדול, גדולי החכמים היו אומרים לתלמידיהם הזהרו בי מפני בתי הזהרו בי מפני כלתי, כדי ללמד לתלמידיהם שלא יתביישו מדבר זה ויתרחקו מן הייחוד.

הלכה כא

וכן ינהוג להתרחק מן השחוק ומן השכרות ומדברי עגבים שאלו גורמין גדולים והם מעלות של עריות, ולא ישב בלא אשה שמנהג זה גורם לטהרה יתירה, גדולה מכל זאת

אמרו יפנה עצמו ומחשבתו לדברי תורה וירחיב דעתו בחכמה שאין מחשבת עריות מתגברת אלא בלב פנוי מן החכמה, ובחכמה הוא אומר "אילת אהבים ויעלת חן דדיה ירווך בכל עת באהבתה תשגה תמיד."

מלבי"ם משלי פרק ה

(טו) שתה מים מבורך, נגד פתויי היצר לחצוב לו בארת נשברים אשר לא יכילו המים שתה את המים מבורך, שהיא מי החכמה והדעת, ויש הבדל בין בור ובין באר, שמי הבור הם מכוונסים ממי גשמים ומי הבאר הם נובעים, וממשיל תחילת לימוד החכמה למי בור מכוונסים, כי בתחלה יקבל חקי החכמה מפי הקבלה לבד, ואח"כ הם נוזלים מתוך בארך, אח"כ ידמו כמי באר וכמעין המתגבר שמחדש חדושים מדעתו וגם יתגברו בלבו מי הדעת עד שהם נוזלים מן הבאר לחוץ, ללמד תורה וחכמה לזולתו, עד כי...

(טז) יפוצו מעינותיך חוצה, היינו שיפוצו למודיו לבניו ותלמידיו ואח"כ יפוצו ברחובות פלגי מים שיש הבדל בין חוץ לרחוב, שהחוץ הוא אחורי הבתים ואין נמצאים שם רק בני הבית, והרחוב הוא המקום הרחב לפני הבתים ששם הוא רשות הרבים, שאח"כ כל ישראל ישאבו וישתו מי חכמתו, ויהיו פלגי מים המתפשטים לכל עברים, כמ"ש שנעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק:

(יז) והיו לך לבדך, והגם שיתפשטו מעינות חכמתך החוצה יהיו השמועות נאמרות על שמך וכן שכר החכמה יהיה לך לבדך, ואין לזרים אתך, ר"ל הגם שתלמידך המפיצים חכמתך גם להם יהיה שכר אתך, הם אינם זרים כי נחשבים כבניך:

(יח) יהי מקורך ברוך, המקור מציין המקום שמשם יתחיל נביעת המעיין המתפשטים בעומק האדמה, ויציין במליצה שהשכל שלך יהיה ברוך כי תמצא שכל טוב מה', ושמח מאשת נעוריך שהיא התורה שקבלת בנעוריך:

(יט) אילת אהבים ויעלת חן, האילה והיעלה שתיהן מגורתן על הררי בתר ועל הסלעים, ורחמם צר, כמ"ש הידעת עת לדת יעלי סלע חולל אילות תשמור, האילה תעורר אהבה והיעלה תעורר חן, ומדמה החכמה העליונה לאילה ויעלה במרוצתן קלה על הררי בתר, וכן החכמה באה מלמעלה ממקום גבוה, והיא מהירה במרוצת השכלותיה והיא מעלה אהבה וכן, ומפרש נגד יעלת חן דדיה ירווך בכל עת, הדדים הוא מקום הזיווג שתעורר חן בעת הזיווג, ונגד אילת אהבים אמר באהבתה תשגה תמיד גם שלא בעת הזיווג, והמליצה שבעת תזדווג אל החכמה להוליד בה תולדות וחדושים ירווך דדיה למצוא חדשות, וגם בעת שלא תחדש חדושים תשגה באהבתה לחזור על הראשונות שכבר השגת: